

Když se Darja před osmácti lety vdala za mladého japonského inženýra Kawasumiho a rozhodla se následovat ho do jeho země, zdaleka netušila co ji čeká. Dnes žije opět tady, zatímco manžel zůstal v Japonsku. S jeho pomocí založila společnost ČaJ (Čechy a Japonsko) a v centru Prahy restauraci, kde můžete vidět i tradiční čajový obřad. Má čtyři děti a spoustu zážitků, o kterých dnes vypráví s nadhledem...

Jak nesly vaše děti přesídlení do Čech, země, kterou neznaly?

Děti byly jedním z důvodů, proč jsem se chtěla vrátit. Vychovávat z nich Japonce bylo dost těžké, protože sama jsem z té společnosti trčela. Dětem to začalo dělat problémy ve škole – lišily se od svých vrstevníků. Zнала jsem pár případů, kdy se děti za takového nejaponského rodiče začaly stydět – měly pocit, že jakákoliv, třeba líná japonská maminka by byla lepší, než ta jejich cizinka... Do Čech jsme se vrátili před čtyřmi lety. Děti s rozpačitými pocity: byly vychovávané v Japonsku, chodily tam do školy a nikdy neměly důvod hledat jinou společnost. Navíc jim tatínek rád zdůrazňoval, že do Čech jsou vláčeny svou egoistickou maminkou... Ale tady samy zjistily, jak je úžasné mít velký pokoj, zahradu, psa – prostě věci, které si v Japonsku nemohly dovolit. K takovým patří i pořádné prázdniny.

Japonci si dovolené nikdy moc neužijí – ne že by na ni neměli nárok, ale dobrovolně si ji nevybírají. A stejně by na ni neměli, protože to je v Japonsku jednoduše luxus. Vezmou si dva dny, přidají k tomu víkend a rodina jede na výlet. Dojedou do nějakého typicky japonského hotelu s velkou společnou lázní a tam dva tři dny zůstanou. Víc si nemůžou dovolit, protože je tam všechno hrozně drahé. Nemají zdaleka tak vysokou životní úroveň, jak my si představujeme, a většinu peněz investují do vzdělání svých dětí.

● **Ani trochu se vám po Japonsku nestýská?**

Díky prostředí, které jsem si doma vytvořila, je tu Japonsko vlastně pořád se mnou. Každou chvíli sem odtamtud někdo přijede, vařím japonská jídla a s dětmi občas taky mluvíme japonsky. Abych si to tu ještě „pojaponsčila“, mám například v plánu vystavit v restauraci „aranžerii“ k Svátku chlapečků. Ve všem nás podporuje Joši – můj manžel. Je v Japonsku svým způsobem šťastný. Začít tu najednou znovu budovat kariéru, s jazykovým handicapem a v jiných konkurenčních podmínkách,

MOTTO: NEJLEPŠÍ MANŽEL JE TEN, KTERÝ JE ZDRAVÝ A MIMO DOMOV

Česká Japonka

FOTO LENA HATŠOVÁ

to by ho asi stálo psychické zdraví. Najednou by se mu kdekdo poškleboval, že neumí řít nebo že jeho manželka vydělá víc než on, což je pro Japonce téměř nepřekonatelné. Několikrát týdně telefonuje a vidíme se tak pětkrát do roka. Kdykoliv přijede, dává patřičné najevo, že by se mu měla věnovat zvýšená péče, neboť strádá. Kdybych tu zvýšenou péči vyžadovala já – protože samozřejmě taky strádám – a chtěla si při jeho návštěvě třeba v neděli přispát, asi bych neuspěla... Máme ho rádi a tudíž jsme rádi, když přijede, ale je to vždycky náročné. Třeba se sem na důchod přestěhuje taky, ale dnes je – jako každý Japonce – loajální ke svému zaměstnavateli. Kdyby odtamtud odešel uprostřed kariéry, ztratil by tvář. Měl by pocit, že ani vlastní děti si ho nemohou vážit. Od člověka v produktivním věku se čeká, že firmě odevzdá, co do něho vložila. Společně něco vytvořit, to je dlouhý proces, proto si japonské firmy své pracovníky pěstují a vychovávají jako v rodině. Tohle je krásně naznačeno v japonském čajovém obřadu – tam má ohromnou cenu i popel z ohniště, na kterém se vaří čaj. Ten popel se vždycky

znovu proseje a je pořád jemnější a jemnější... Je v něm ten čas.

● **Zmínili jste se o Svátku chlapečků...**

Japonci skoro každý měsíc něco slaví. Jedním z nejhezčích svátků je v březnu Svátek holčiček, kdy si doma vystavují něco jako betlém, většinou děděný z generace na generaci. V něm je panáček s panenkou a veškerým vybavením včetně kočáru, služebnictva, nádobí... Děvčátka jsou tak vlastně připravována na svou budoucí úlohu. V květnu je zase Den chlapečků, kdy se na stožár před domem nebo u oken věší látkové kapří – ten největší, černý, je tatínek, menší růžový je maminka, a pak děti... Stačí jít kolem domu a většinou už podle stožáru poznáte, jak početná ta rodina je. Kapří symbolizují sílu, odolnost, udatnost – a takové vlastnosti si pro své syny všichni rodiče samozřejmě přejí. Doma si tou dobou lidé stavějí podobný betlém jako při Svátku holčiček, ale tentokrát je tam samuraj, symbolizující ctnosti japonského šlechtice: loajalitu, věrnost a odvahu. Mít doma takový betlém, co zabere půl pokoje, není pro Japonce jednoduché, protože

mívají malé místnosti. Rodina se uskrovní a často se ani pořádně nevyšpí, ale zdá se jí to jako pádný důvod. I děti, jakkoli jsou v Japonsku divoké (platí tam, že do šesti let se jim v podstatě nechává volnost), tyhle posvátné aranžerie neníčí... Hezké taky je, když v dubnu začnou kvést sakury. Lidé si pod ně donesou matrace, svačiny a dělají si piknik. Pro nás Evropany někdy na dost nepochopitelném místě – třeba uprostřed hřbitova.

● **Když jsme u květin – jak se japonští muži dvoří?**

Vůbec ne. Většina manželství vzniká dodnes na základě dohazovačů a má se za to, že takové svazky jsou trvalejší než manželství, vzniklá ze studentských lásek. Muž, který se chce oženit, jednoduše rozdá své fotky s životopisem kamarádům, někdo z nich se rozpomene, že má známého, ten má takovou a ona z Hokkaida. Už ta vzdálenost, jiné podnebí a životní styl u nich hrají roli. Například lidé z Kjúsú nebo Kjóta považují Tokio za barbarské nové město, protože je staré jen 400 let, a kdo bydlí severněji, toho už vůbec neberou. Romantismu se Japonci brání a tváří se, že se jich city netýkají, ale není to pravda – například žárliví jsou až k nepřičetnosti. Rozvodů moc není, asi díky zafixované disciplíně, u žen navíc z ekonomických důvodů. Japonka dobře ví, že když se rozvede, neodstane žádnou státní podporu a nebude moci dát dětem, co potřebují. Raději se ve svých citech uskrovní, nějak to doklepe a rozvede se v okamžiku, kdy jsou děti zaopatřené – a muž odchází do důchodu. Žena má pocit, že tím její práce pro společnost končí, a muž po takovém rozvodu často nepřežije víc než dva tři roky. Rozvod je pro něho šok, protože manželka mu tím – na rozdíl od českých manželek – nikdy nevyhrožovala. Léta si to nechávala pro sebe a šetřila do kasičky, aby se mohla osamostatnit.

● **Jsou Japonci i v manželství věrní tak jako v práci?**

Křesťanství na nevěru pamatuje v jednom z přikázání, proto je v evropské morálce zakódována jako něco zavrženého. V Japonsku jí nikdo takovou váhu nepřikládá. Muž tu odkaziva mívá hlavní manželku a pak několik milenek, které se mezi sebou měly snést a on se musel chovat tak, aby si všechny byly jisty svým postavením. Aby manželka dostala, co jí nále-

Pani Darja se svými třemi syny, fotografie vpravo je svatební

ží, přičemž s některou další manžel může jít do nevěstince, ale ne do svého rodného domu. Každý měl prostě svá privilegia, a když situace nikomu nepůsobila problémy, nebyla nemorální. V tomto smyslu se to chápe dodnes – pokud nevznikne problém, není co odsuzovat. Pro muže, který má pocit, že je ve stresu a nevybouřený, by přece bylo mnohem škodlivější někde se opít. Má tedy milenkou a okolí se musí tvářit, jakoby nic a nešťourat do toho, zvlášť když vztah přispívá k jeho pracovnímu výkonu. On se tím taky nikde nechlubí, nedělá tomu větší publicitu, než je třeba. Milenka ví, že nemá telefonovat v neděli a iritovat tak manželku, vymýšlet si věci, které jí milence nemůže poskytnout, protože by tím vytvářel problém v rodině. V některých magazínech si dokonce přečtete rady, jak se chovat, aby se podobné věci neroznesly, abyste nikomu neublížili, aby netrpěla manželka, děti, milenka... Jestliže to prospívá chodu společnosti, není na tom nic nemorálního. Nemorální je to, co většinu vytváří disharmonii. Podle statistik jsou nevěrné i japonské manželky, ovšem šikovně, protože kdyby se to provalilo, muž samozřejmě začne pochybovat o tom, jak žena může vychovávat děti, když má čas na milence. Má-li mimomanželský vztah někdo v Čechách, boří všechno, co bylo, všichni se to dozvědí a všichni to rozebírají. Tohle v Japonsku donedávna neexistovalo, ale dnes už noviny píšou o tom, jaké problémy asi má následník trůnu se svou manželkou, bývalou diplomatkou vychovanou v Americe, která výrazně hubne a nepřišla ani do jiného stavu... Novináři spekulují, že to v císařské rodině skončí rozvodem jako v Británii, experti jim ale oponují, že v Japonsku by k ničemu podobnému dojít nemohlo, i kdyby to byla pravda. Spousta obyčejných lidí v podobných problémech žije a byl by to pro ně špatný příklad. Takže i japonská veřejnost se začíná zajímat o osud císařské rodiny, což by dřív bylo tabu. Jako jinde ve světě začínají být i Japonci náchylní k atrakcím, aférám, najednou se začínají hlásit milenkou všech premiérů.

● Jak se chová japonský muž, když se rozzlobí?

Japonci jsou vztekli lidé, i když se rádi tváří vyrovnaně a tvrdí o sobě, jak dokážou potlačit emoce. Oni si je drží pod pokličku a ta se pak zcela nekontrolovaně otevře – nám Evropanům se třeba zdá, že bez důvodu, zatímco jim připadá, že varování už bylo dost. Japonští manželé se často chovají hrubě. Bijí ženy, znásilňují je... Ale jejich vztek nikdy netrvá dlouho a čeká se, co z toho bude. U nás by ti dva měli pocit, že je mezi nimi konec, Japonci ale striktní řešení nemají rádi. Jsou citliví na to, má-li se o věci hovořit, omluvit se je ani nenapadne a přijít s kytkou už vůbec ne. Mají jiné projevy uznání, které je někdy dost těžké vystopovat... Uvaříte večeři, muž s chutí jí a mlaská – a vy to máte ocenit jako projev srdečnosti a mít z toho potěšení, dostanete ale spíš vztek a vytváříte si ještě větší averzi. Nebo je nápadně, divně hlučný – a okolí si toho má prostě všimnout. Pak vám třeba nenápadně přistrčí víc peněz... Jako Evropane vám samozřejmě chybí, že váš muž nevezme kolem ramen, nedá vám pusku.

● Vaše děti se cítí spíš Čechy, nebo Japonci?

Riovi je šestnáct a už dávno se rozhodl, že je Japonec. Ale jestli se jim bude cítit i v dospělosti si netroufám odhadnout. Možná má víc kosmopolitních rysů, než je teď ochoten sám sobě přiznat, ale donedávna se odmítal učit i anglicky, protože on je přece Japonec a ti si vystačí s mateřštinou... Trináctiletý Vítek se cítí Čechem, osmiletý Lukáš taky, ale touží učit se japonsky a jet tam... Má s Japonskem nejmenší zkušenost, ale možná právě on bude mít k němu nejbližší. Sačiko, holčičce, je pět a do Čech se dostala jako roční mimino. Japonsky zatím neumí, takže je v tom sourozeneckém vztahu jaksi

mimo... Manžel se za osmnáct let česky nenaučil nic. Mám pocit, že umět partnerův jazyk by mělo být v mezinárodním manželství podmínkou. Vždycky měl po ruce výmluvu – buď byl zaneprázdněn prací, nebo prohlašoval, že Češi jsou malý národ, tak proč by měl plynout energií a učit se jeho řeč... Ze česky mluvím já, jeho

vlastní žena, mu jaksi uniklo. Umím přece japonsky, tak o co jde... S mými rodiči dodnes prohodí anglicky nebo německy pár zdvořilostních frází, nezná naši kulturu a tudíž nedovede ani pochopit moje myšlení... Věřte, že tohle vás popuzuje a začnete přehnaně vnímat tu jejich aroganci. Rádi o sobě sice tvrdí, jak se dokážou vcítit, ale vůbec jim přitom nevadí, jak trpí vaše identita... Vždyť my tu máme mnohem lepší identitu, japonskou! Zapomeň na nějaké Čechy – tím, že sis mě vzala, ti dávám možnost stát se Japonkou! Mohla bys být mnohem kvalitnější manželka i matka, kdybys tu svou identitu zahodila a jen ji občas vytáhla jako dobový kolorit nějakého zajímavého mifinku. Moje manželka je Češka, podívejte, máme tady kraj – a tím celá tvá identita končí... To člověk samozřejmě vnímá velmi citlivě a pak stačí, když ten druhý řekne: My, Japonci, máme radši tlustší řízek. Říci: Já mám radši tlustší řízek, uděláte mu tlustší, ale tohle vás vytočí a postupně začnete ten národ, jehož reprezentantem je váš manžel, nenávidět. Chcete se vrátit do své země a budovat si vlastní kariéru.

● Kariéra ženy v Japonsku je asi jasná, že?

Většinou ano. V japonské společnosti muž odvádí mnohem víc sebe a své pracovní síly, než je v Evropě zvykem. Když se soustředí na práci a je poctivý a loajální, psychicky se do toho ponoří tak, že všechno ostatní je pro něho podružné. Přenechá to prostě manželce, jako by to předával do jiného oddělení. Vy zcela evropsky předpokládáte, že rodinný život se skládá z tatínka, maminky a dětí, ale japonský tatínek je z rodiny prakticky vydělen. Jeho úlohou je tam docházet a donášet peníze... Doma, to už je oddělení matky – když ona bude správně

vykonávat svou úlohu, bude ji dobře vykonávat i on a všechno bude v pořádku. Jenže Evropankám je to málo, realizovat se ve výchově dětí. Touží po partnerském životě a ten je téměř nedosažitelný. Manžel zpravidla přijde domů velmi vyčerpaný a vyprávěním o dětech a o svých zážitcích byste ho spíš rušila. Japonské ženy jsou na svou úlohu připravené a žádnou každodenní vzájemnost a vstřícnost ani nečekají – proto se taky říká, že nejlepší manžel je ten, který je zdravý a mimo domov. Přejde o půlnoci, žena mu – samozřejmě beze stopy únavy ve tváři – připraví jídlo, napustí vodu do vany a ustele, případně se s ním koupe. To je všechno. Hodně žen tuhle požadovanou „čekačí službu“ dodržuje, protože se těší, že ráno manžel zase spokojeně odejde a ony budou mít chvíli času pro sebe. Tohle jim stačí, nehledají v partnerském vztahu zábavu. Je přece tisíc zajímavějších věcí, ke kterým manžela nepotřebují... Já měla s mužem domluveno, že jeden týden budu mít „čekačí službu“ a další budu chodit spát, kdy chci. Studovala jsem univerzitu a přitom měla děti (manžel se za mě skoro styděl – pro Japonku, která otěhotní, studium automaticky končí), dvě dny byly náročné a stávalo se, že jsem při čekání usnula na zídli a probudil mě zvonek. Japonští muži totiž zvoní, když jdou z práce. Bylo by jim nepříjemné, kdyby si měli sami odemkat, a většina japonských dveří se taky dá zamykat jen z jedné strany. Prostě se předpokládá, že žena je pořád doma. Je „okusan“ – bytost, která je v zadní části domu. Tam prostě patří, stejně jako stůl. Kdyby měla na starosti nevíme, v době, kdy ji muž očekává doma, tam být musí. U nás byly velké nepřijemnosti, když jsem chtěla jít v neděli do kostela – ne snad kvůli křesťanství, ale jak já můžu někam jít, když on je doma? Aby společně chodili do divadla, to neexistuje. Muži pracují do pozdních nočních hodin, pak mají večírky... Po desáté hodině potkáte venku samé muže v bílých košilích, kravatách a s diplomatkami.

● Představte si, že se historie opakuje: jste mladá dívka a právě si vás vyhlédli japonsští rodiče pro svého syna...

Rozhodně to není počín, který bych někomu mohla doporučit. Pro svět je možná zkušenost z takového manželství cenná. Ti dva mají určitou možnost „vyhladit“ si své problémy intimním vztahem a navíc své zkušenosti předají dětem, které budou mít o to větší pochopení pro jiné kultury a národy. Ale seznámit se s někým ze stejné kultury, s kým si budete rozumět v jedné řeči, je pro život asi lepší kombinace a větší šance, že budete žít v harmonii. Ta je v mezinárodním manželství téměř nemožná – tam je úspěch, když vás nezničí ty neustálé kompromisy. Tím ale rozhodně nechci říci, že bych snad něčeho litovala...

■ MARCELA ČERNÁ